

مدیریت ورزشی _ پاییز ۱۳۸۹
شماره ۶- ص ص : ۴۶- ۲۹
تاریخ دریافت : ۳۰ / ۰۶ / ۸۷
تاریخ تصویب : ۲۰ / ۰۲ / ۸۸

رابطه سبک‌های مربیگری با انسجام گروهی و موفقیت تیم‌های والیبال دانشجویان دختر دانشگاه‌های آزاد اسلامی

رحیم رمضانی نژاد^۱ _ میثاق حسینی گشتان _ نوشین بنار _ فاطمه محدث

دانشیار دانشگاه گیلان، مدرس دانشگاه پیام نور مرکز بجنورد، استادیار دانشگاه گیلان، دانشجوی دکتری مدیریت ورزشی
دانشگاه گیلان

چکیده

در پژوهش حاضر، رابطه سبک رهبری و برخی از ویژگی‌های فردی مربیان با انسجام گروهی و موفقیت تیم‌های شرکت‌کننده در مسابقات والیبال قهرمانی دختران دانشگاه‌های آزاد کشور بررسی شده است. از ۱۳۵ ورزشکار شرکت‌کننده در مسابقات، ۱۱۶ نفر (۸۶ درصد) پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش (LSS) و محیط گروهی (GEQ) را تکمیل کردند. به کمک پرسشنامه LSS با ۴۰ سؤال پنج بعد سبک رهبری مربیان و به وسیله پرسشنامه GEQ با ۱۸ سؤال، دو بعد انسجام تیمی اندازه‌گیری شد. ثبات درونی پرسشنامه‌ها با استفاده از آزمون آلفای کرونباخ به ترتیب ۰/۹۱ و ۰/۷۱ به دست آمد. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات از آزمون‌های پارامتریک در سطح معنی‌داری $P \leq 0/05$ استفاده شد. نتایج نشان داد که انسجام گروهی با سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت، رابطه مثبت و معنی‌داری دارد و با سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک رابطه معنی‌داری ندارد. مقایسه سبک رهبری مربیان نشان داد که مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک رهبری آمرانه استفاده می‌کنند. علاوه بر این، نتایج نشان داد بین انسجام و موفقیت تیمی رابطه معنی‌داری وجود ندارد و مربیان تیم‌های موفق بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین استفاده می‌کنند. همچنین بین سن مربیان و بازیکنان با سبک رهبری مربیان رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. به‌طور خلاصه تأثیر سبک رهبری و رفتار مربیان بر انسجام گروهی و موفقیت تیمی، اهمیت استفاده مربیان از سبک رهبری مناسب را بیش از پیش نمایان می‌سازد.

واژه‌های کلیدی

انسجام گروهی، رفتار آمرانه، رفتار آموزش و تمرین، موفقیت تیمی.

مقدمه

مربیگری در روان‌شناسی ورزش، توجه ویژه‌ای را به خود جلب کرده است (۳، ۷). مربیان محور و رکن اصلی تیم‌های ورزشی‌اند و در بین سه عامل ورزشکار، مربی و تماشاگر، مربی سازمان‌دهنده قوی و زیربنای هر پیشرفت ورزشی یا تیمی است، از این‌رو مربیگری اثربخش دربرگیرنده نقش‌ها و سبک‌های گوناگون است (۶). سبک مربیگری در پیامدهای تیمی (فردی و اجتماعی) نقش مهمی دارد. همچنین اعضای تیم برای موفقیت به احساس اتحاد گروهی، اتفاق و همبستگی (انسجام) نیاز دارند و اساس موفقیت مربیان نیز در انسجام تیمی و ایجاد صمیمیت و یگانگی در میان بازیکنان است. انسجام تیمی به وجود احساس جذابیت میان فردی و احساس تعلق اعضا به گروه و همچنین میل اعضا به ماندن در گروه گفته می‌شود. در ورزش‌های گروهی، افراد با یکدیگر کنش متقابل دارند و موفقیت زمانی حاصل می‌شود که اعضای تیم به شیوه‌ای مؤثر و هماهنگی با هم کار می‌کنند و اینجاست که نقش مربی به‌عنوان رهبر و هماهنگ‌کننده بیشتر مشخص می‌شود و سبک مربیگری او در انسجام و هماهنگی نقش بسزایی دارد (۸). به‌دلیل اهمیت نقش سبک‌های مربیگری بر فرایندهای روانی و عملکرد ورزشکاران، روان‌شناسان ورزشی به بررسی پیامدهای سبک‌های مختلف مربیگری علاقه‌مند شده‌اند (۲۹).

در زمینه سبک‌های مربیگری در تیم‌های ورزشی، چلادوری^۱ (۱۹۹۰) مدل چندبعدی رهبری در ورزش را ارائه کرد. براساس این مدل، رفتار مربیان تحت تأثیر ویژگی‌های موقعیتی مانند شرایط تیم، ویژگی‌های رهبر یا مربی مانند سن، درجه و سابقه مربیگری و ویژگی‌های اعضای تیم یا ورزشکاران مانند سن، سابقه و سطح بازیکنان قرار دارد و در نهایت رفتار مربیان موفقیت، عملکرد، رضایتمندی و حتی انسجام گروهی را تحت تأثیر قرار می‌دهد. در تحقیقات بسیار زیادی وجود سبک‌های مربیگری متفاوت در میان مربیان و تیم‌های ورزشی مختلف نشان داده شده است. برای مثال مرادی (۱۳۸۳)، چلادورای (۱۹۹۰)، پانتکو و سانتوس^۲ (۱۹۹۱)، ریمر^۳ و چلادورای (۱۹۹۵) و بنت و مانوئل^۴ (۲۰۰۰)، نشان دادند که مربیان بیشتر از رفتار آموزش و تمرین و کمتر از

1 - Chelladurai

2 - Pantco nd Santos

3 - Rimmer

4 - Bennett nd Maneual

رفتار آمرانه استفاده می کنند (۷، ۱۰، ۱۳، ۲۲، ۲۳). حسینی کشتان (۱۳۸۶) نیز نشان داد که مربیان فوتبال حرفه ای بیشتر از رفتار آموزش و تمرین و کمتر از رفتار دموکراتیک استفاده می کنند (۴). کلاکستون و لیزی^۱ (۱۹۸۶) پی بردند که مربیان فوتبال آمرانه تر از مربیان تنیس رفتار می کنند (۱۰). همچنین شرمن^۲ (۱۹۹۶) نشان داد که مربیان جودو، فوتبال و بیسبال بیشتر از سبک رهبری آمرانه بهره می جویند (۱۰).

صرف نظر از مقایسه سبک های مربیگری در رشته های مختلف، مرادی (۱۳۸۳)، حسینی (۱۳۸۶)، وستر و ویس^۳ (۱۹۹۱) و رنج^۴ (۲۰۰۲)، بین سبک مربیگری مربیان تیم های موفق و ناموفق تفاوت معنی داری را مشاهده کردند (۴، ۸، ۳۴، ۳۹). همچنین آلفریمان^۵ (۲۰۰۵) بین بهبود مهارت بازیکنان ورزش های تیمی (عملکرد بهتر) با افزایش سبک حمایت اجتماعی مربیان، فتحی (۱۳۸۴) بین سبک رهبری رابطه مدار مربیان و موفقیت کشتی گیران و دکستر^۶ (۲۰۰۲) بین سبک رهبری تحول گرا و موفقیت ورزشکاران رابطه مثبت و معنی داری را گزارش کردند (۵، ۱۱، ۲۴). در زمینه انسجام گروهی نیز تحقیقات بسیاری انجام شده است. کارون^۷ عوامل موقعیتی (مانند اندازه و موفقیت گروه)، ویژگی های فردی ورزشکاران (مانند سن و رضایتمندی ورزشکاران)، ویژگی های مربیان (مانند رفتار، سن، سابقه و درجه مربیگری مربیان) و در نهایت عوامل تیمی (مانند موفقیت های گذشته تیم و سابقه بازیکنان) را بر انسجام گروهی مؤثر می داند (۳۵). بنابراین انسجام گروهی و سبک مربیان به عوامل مختلفی بستگی دارد. مرادی (۱۳۸۳)، حسینی کشتان (۱۳۸۶)، وستر و ویس (۱۹۹۷)، پیس و کوزاب^۸ (۱۹۹۴)، گاردنر^۹ و همکاران (۱۹۹۶)، تورمن^{۱۰} (۲۰۰۳) و روناین^{۱۱} (۲۰۰۴) با بررسی نقش سبک های مربیگری بر انسجام گروهی تیم های ورزشی، نشان دادند که رابطه مثبت و معنی داری بین انسجام تیمی با سبک های مربیگری آموزش و تمرین، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت و رابطه

1 - Claxton and Leacy

2 - Sherman

3 - Wester and weiss

4 - Range

5 - Alfermann

6 - Dexter

7 - Carron

8 - Peace and Kozub

9 - Gardner

10 - Turman

11 - Ronyayne

منفی و معنی‌داری با سبک مربیگری آمرانه وجود دارد (۴، ۸، ۲۶، ۳۳، ۳۵، ۳۸، ۳۹). همچنین کارون (۱۹۸۲)، کارون و هاسنبلاس^۱ (۱۹۹۸)، چاو و بروس^۲ (۱۹۹۹)، نولان^۳ (۲۰۰۰)، بیچسن^۴ (۲۰۰۰)، رنج (۲۰۰۲)، هانگ (۲۰۰۴) و مورای^۵ (۲۰۰۶) نیز رابطه مثبت و معنی‌داری بین رفتار مربیان و انسجام گروهی گزارش کردند (۱۲، ۱۴، ۱۶، ۲۰، ۲۸، ۳۱، ۳۲، ۳۴).

پس این احتمال وجود دارد که سبک مربیگری ممکن است هم بر انسجام تیمی و هم بر موفقیت تیم مؤثر باشد، به همین دلیل در این تحقیق دو متغیر مذکور بررسی شدند. البته انسجام گروهی و موفقیت تیمی نیز ممکن است رابطه متقابلی داشته باشند. در این زمینه، مارتنز و پیترسن (۱۹۷۱)، وستر و ویس (۱۹۹۱)، کارون و اسپینک^۶ (۱۹۹۳)، ایچاس و کران^۷ (۱۹۹۳)، کارون و همکاران (۲۰۰۲)، رنج (۲۰۰۲) و هانگ^۸ (۲۰۰۴) گزارش کردند که رابطه مثبت و معنی‌داری میان انسجام گروهی با عملکرد موفق وجود دارد (۱۵، ۱۷، ۲۵، ۲۸، ۳۰، ۳۴، ۳۹). مرادی (۱۳۸۳)، حسینی کشتان (۱۳۸۶)، سید گریوز^۹ (۱۹۹۸)، کارون، بری و آیس^{۱۰} (۲۰۰۲) نیز در پایان فصل مسابقات ضریب همبستگی زیادی را بین انسجام تیمی و درصد پیروزی‌های یک تیم (موفقیت) مشاهده کردند (۴، ۸، ۱۷، ۳۷). با این حال گریو^{۱۱} (۲۰۰۰) نشان داد که انسجام تأثیر ناچیزی بر عملکرد دارد و عملکرد تأثیر بیشتری بر انسجام می‌گذارد و تیم‌های برنده از تیم‌های بازنده منسجم‌ترند (۴). همچنین در تجزیه و تحلیل جامعی از ۴۶ تحقیق تجربی در مورد رابطه میان انسجام و عملکرد تیم‌های ورزشی، کارون، کلمن، ویلر و استیونس^{۱۲} (۲۰۰۰)، گزارش کردند که سطوح بالای انسجام سبب عملکرد موفق تیم می‌شود (۱۸).

-
- 1 - Hausenblas
 - 2 - Chaw and Bruce
 - 3 - Nolan
 - 4 - Beauchsen
 - 5 - Murray
 - 6 - Spink
 - 7 - Eichas and Krane
 - 8 - Hung
 - 9 - Sidgreavs
 - 10 - Bry and Eys
 - 11 - Grieve
 - 12 - Colman and Wheeler and Stevens

هرسی و بلانچارد بیان کردند که با بلوغ و رشد افراد، رهبران به استفاده از سبک رهبری رابطه مدار گرایش پیدا می کنند (۹). حسینی کشتان (۱۳۸۶) و شلدز^۱ و همکاران (۱۹۹۷) نیز گزارش کردند که با افزایش سن آزمودنی ها، مربیان از سبک رهبری دموکراتیک و حمایت اجتماعی بیشتر استفاده می کنند (۴، ۳۶). در این تحقیق نیز به یکی از عوامل اثرگذار یا ویژگی های فردی مربیان و ورزشکاران (سن) به عنوان عامل بلوغ توجه و رابطه آن با انسجام تیمی و سبک مربیگری بررسی شده است. در ضمن برای ارزیابی موفقیت تیم ها، چهار تیمی که به مرحله نیمه نهایی راه یافتند (تیم های اول تا چهارم) به عنوان تیم های موفق و دیگر تیم ها که قبل از مرحله نیمه نهایی از گردونه مسابقات حذف شدند، به عنوان تیم های ناموفق در نظر گرفته شدند. باتوجه به نقش پررنگ ورزش دانشجویی در عرصه ورزش کشور و مسابقات متعددی که هر ساله در این زمینه انجام می شود، تحقیقات زیادی در مورد سبک های مربیگری مربیان زن، به ویژه در داخل کشور انجام نگرفته است و در ضمن از شاخص های مختلفی برای بررسی عملکرد و موفقیت تیمی استفاده شده است. در این پژوهش، علاوه بر مقایسه سبک های مربیگری مربیان زن، انسجام تیمی و سبک های مربیگری مربیان تیم های موفق و ناموفق مقایسه شد و به دنبال پاسخ به این سؤال هستیم که بین سبک های مربیگری و انسجام تیمی، با سن بازیکنان و مربیان چه رابطه ای وجود دارد؟

روش تحقیق

جامعه و نمونه آماری این تحقیق، دانشجویان شرکت کننده در مسابقات والیبال قهرمانی دختران دانشگاه های آزاد کشور (تابستان ۸۶) بودند. باتوجه به کوچک بودن جامعه آماری، کل جامعه آماری به عنوان نمونه آماری ($n = 135$) انتخاب شد و در نهایت ۱۱۶ پرسشنامه مورد استفاده قرار گرفت.

ابزار اندازه‌گیری

ابزار اندازه‌گیری به وسیله پرسشنامه محیط گروهی (کارون، ویدمایر و براولی^۱، ۱۹۸۵) در قالب ۱۸ سؤال، انسجام گروهی در دو بعد انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی اندازه‌گیری شد. پاسخها براساس مقیاس ۹ ارزشی لیکرت از کاملاً موافقم (۹) تا کاملاً مخالفم (۱) ارزشگذاری شدند (۸، ۱۴). ثبات درونی این پرسشنامه (مرادی، ۱۳۸۳) در هر یک از خرده‌مقیاس‌ها به ترتیب $I=0/72$ و $I=0/71$ گزارش شد (۸). روایی این پرسشنامه در پژوهش‌های زیادی تأیید شده است. پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش (چلادوری و صالح^۲، ۱۹۸۰) در قالب ۴۰ سؤال، سبک‌های مربیگری را در ۵ سبک آموزش و تمرین، آمرانه، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت ارزیابی می‌کرد. پاسخها براساس مقیاس ۵ ارزشی لیکرت، هرگز (۱)، به‌ندرت (۲)، گاهی (۳)، اغلب (۴) و همیشه (۵) ارزشگذاری شدند. ثبات درونی این پرسشنامه توسط پژوهشگران اصلی $I=0/75$ گزارش شده است (۸، ۲۱). یوسفی (۱۳۸۶) نیز ثبات درونی این پرسشنامه را $I=0/91$ گزارش کرد (۱۰). تحقیقات زیادی با استفاده از پرسشنامه مقیاس رهبری در ورزش اجرا شده است. به‌طور کلی مطالعات، روایی این پرسشنامه را تأیید کرده‌اند (۳۵).

روش جمع‌آوری و تجزیه و تحلیل اطلاعات

پرسشنامه‌ها در شب سوم و چهارم برگزاری مسابقات در هتل محل اقامت تیم‌ها و با هماهنگی سرپرست تیم‌ها در اختیار بازیکنان قرار گرفت و در همان شب نیز جمع‌آوری شد. برای تجزیه و تحلیل آماری یافته‌ها از آمار توصیفی و استنباطی استفاده شد. آزمون کالموگروف - اسمیرنوف برای آزمون نرمال بودن توزیع داده‌ها و ضریب همبستگی کندال برای بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی و همچنین بررسی ارتباط بین سن مربیان و بازیکنان با سبک‌های مربیگری به کار گرفته شد. برای مقایسه سبک رهبری تیم‌ها، آزمون تجزیه و تحلیل واریانس (اندازه‌گیری‌های مکرر - تعقیبی بونفرونی) و مقایسه انسجام تکلیف و اجتماعی تیم‌ها، آزمون T وابسته به کار گرفته شد. آزمون T مستقل نیز برای بررسی ارتباط بین انسجام گروهی و

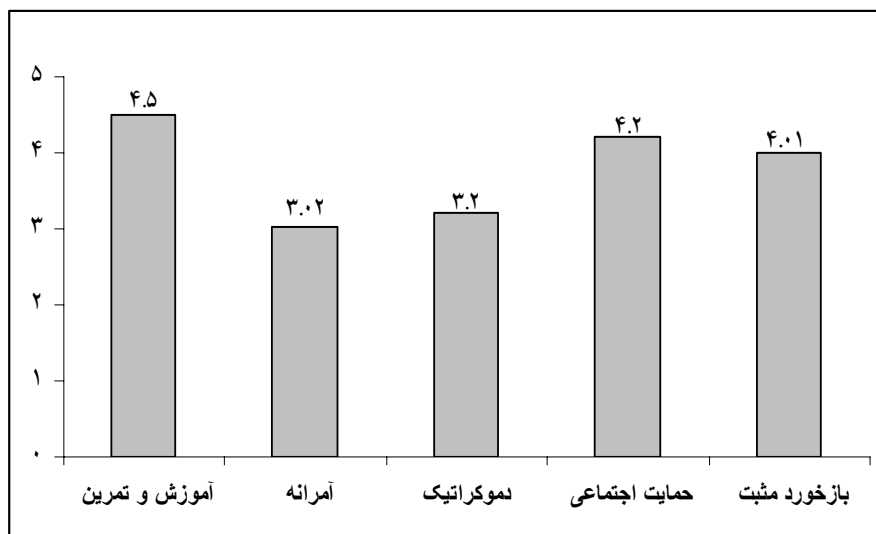
1 - Widmeyer and Brawley

2 - Saleh

سبک های رهبری مربیان با موفقیت تیمی مورد استفاده قرار گرفت. کلیه فرضیه های آزمون در سطح $P \leq 0/05$ تجزیه و تحلیل شدند.

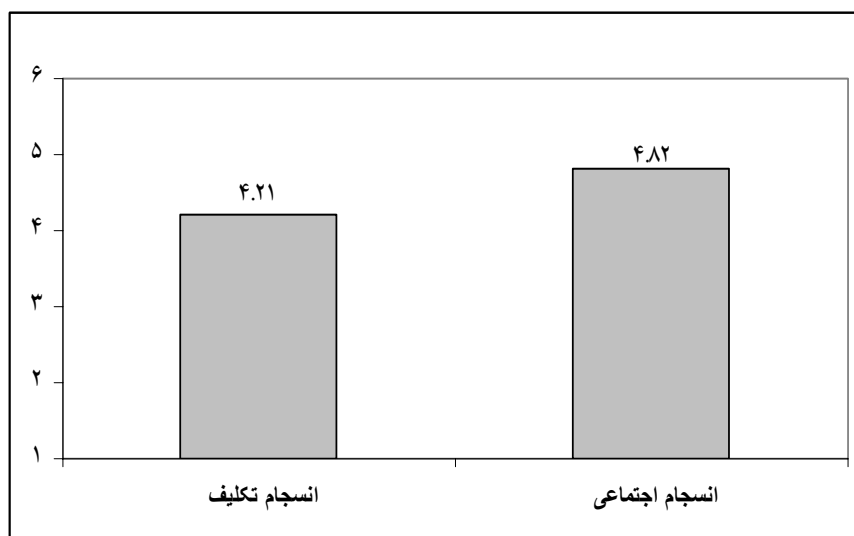
نتایج و یافته های تحقیق

برای بررسی طبیعی بودن توزیع داده ها از آزمون کالموگراف - اسمیرنوف استفاده شد و با توجه به سطح معنی داری به دست آمده در هر آزمون، فرض عدم طبیعی بودن توزیع طبیعی داده ها رد شد. نتایج آزمون تجزیه و تحلیل واریانس نشان داد بین سبک های مربیگری مربیان تفاوت معنی داری وجود دارد. در این تحقیق مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک رهبری آمرانه استفاده می کردند (شکل ۱).

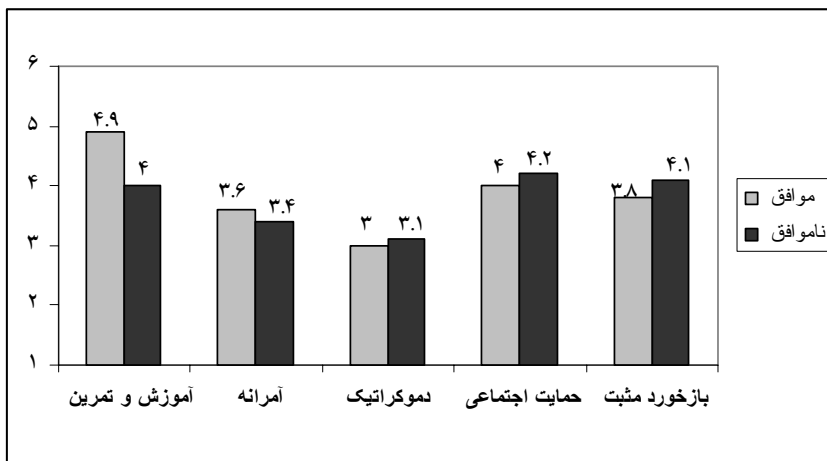
شکل ۱ - مقایسه سبک رهبری مربیان

نتایج آزمون T وابسته نشان داد که بین میزان انسجام تکلیف و اجتماعی تیمها تفاوت معنی‌داری وجود دارد و انسجام اجتماعی تیمها بیشتر از انسجام تکلیف است (شکل ۲).

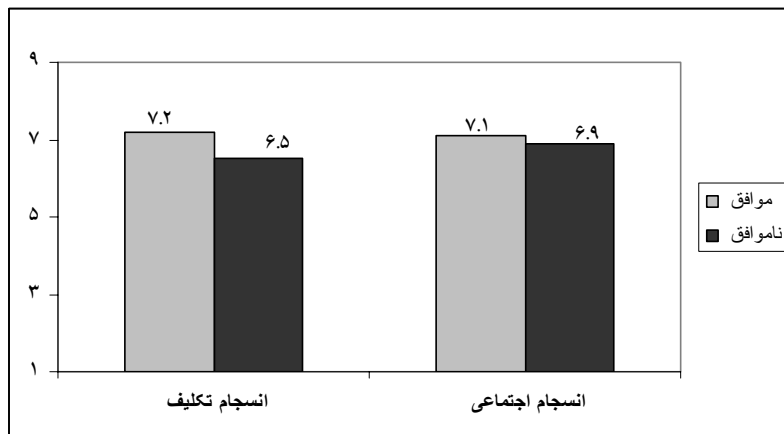
شکل ۲ - مقایسه میزان انسجام تکلیف و اجتماعی در تیمها

با توجه به شکل ۳، نتایج آزمون T مستقل نشان داد که بین سبک مربیگری تیمهای موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری وجود دارد و مربیان تیمهای موفق از سبک رهبری آموزش و تمرین بیشتر استفاده می‌کنند، در حالی که بین سبک‌های مربیگری دموکراتیک، مربیگری آمرانه، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت مربیان در بین تیمهای موفق و ناموفق تفاوت معنی‌داری وجود نداشت.

شکل ۳ - مقایسه سبک مربیگری مربیان تیم های موفق و ناموفق

باتوجه به شکل ۴، نتایج آزمون T مستقل نشان داد که بین انسجام گروهی (انسجام تکلیف و اجتماعی) تیم های موفق و ناموفق تفاوت معنی داری وجود ندارد.

شکل ۴ - مقایسه انسجام گروهی تیم های موفق و ناموفق

باتوجه به جدول ۱، نتایج آزمون همبستگی کندال نشان داد که رابطه معنی‌داری بین سن بازیکنان و سن مربیان با سبک مربیگری مربیان وجود ندارد.

جدول ۱ - رابطه سن مربیان و بازیکنان با سبک‌های مربیگری

سبک رهبری						
شاخص	آموزش و تمرین	آمرانه	دموکراتیک	حمایت اجتماعی	بازخورد مثبت	
ضرب همبستگی کندال	۰/۵۸	۰/۲۴	۰/۳۵	۰/۲۷	۰/۵۰	سن مربیان
	۰/۰۹	۰/۵۲	۰/۳۴	۰/۴۷	۰/۱۷	
ضرب همبستگی کندال	-۰/۵۱	۰/۰۲	-۰/۱۳	-۰/۰۴	-۰/۰۸	سن بازیکنان
	۰/۲۱	۰/۸۶	۰/۲۴	۰/۷۰	۰/۴۸	

نتایج آزمون همبستگی کندال نشان داد که بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام تکلیف تیم‌ها، رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، در حالی که بین سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک با انسجام تکلیف رابطه معنی‌داری مشاهده نشد. همچنین مشخص شد بین سبک‌های رهبری آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام اجتماعی تیم‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری وجود دارد، در حالی که بین سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک با انسجام اجتماعی رابطه معنی‌داری نبود (جدول ۲).

باتوجه به جدول ۲، بزرگ‌ترین ضریب همبستگی بین سبک‌های مربیگری با انسجام گروهی (انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی) مربوط به سبک رهبری حمایت اجتماعی است.

جدول ۲ - رابطه سبک های مربیگری و انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی

سبک رهبری						
شاخص	آموزش و تمرین	آمرانه	دموکراتیک	حمایت اجتماعی	بازخورد مثبت	
تکلیف انسجام	ضریب همبستگی کندال	-۰/۰۸	۰/۰۱	۰/۴۷	۰/۲۹	
	سطح معنی داری	۰/۰۱*	۰/۸۴	۰/۴۳	۰/۰۱*	
اجتماعی انسجام	ضریب همبستگی کندال	-۰/۰۲	۰/۰۹	۰/۴۰	۰/۲۶	
	سطح معنی داری	۰/۰۱*	۰/۵۹	۰/۴۱	۰/۰۱*	

بحث و نتیجه گیری

نتایج پژوهش حاضر نشان داد مربیان بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین و کمتر از سبک مربیگری آمرانه استفاده می کنند، بنابراین مربیان تیم های والیبال دانشگاه های آزاد بر آموزش مهارت ها، فنون و راهکارها و همچنین انجام تمرینات تأکید ویژه ای دارند. در مورد دیگر سبک های مربیگری مربیان تفاوت زیادی مشاهده نشد. این یافته با نتایج تحقیقات مرادی (۱۳۸۳)، چلادورای (۱۹۹۰)، پانتکو و سانتوس (۱۹۹۱)، ریمر و چلادورای (۱۹۹۵)، بنت و مانوئل (۲۰۰۰) و حسینی کشتان (۱۳۸۶) همخوانی دارد (۴، ۸، ۱۰، ۱۳، ۲۲، ۲۳). البته این پژوهش ها در سطوح حرفه ای و آماتور انجام شدند بنابراین می توان احتمال داد که با توجه به ماهیت پویای ورزش، سبک آموزش و تمرین در بیشتر سطوح ورزش متداول تر است و مربیان بیشتر تمرکز و انرژی خود را بر آموزش راهکارها و فنون معطوف می کنند. البته در زمینه استفاده کمتر مربیان از سبک رهبری آمرانه، نتایج با یافته های حسینی کشتان (۱۳۸۶) مغایرت دارد. وی گزارش کرد که مربیان حاضر در لیگ برتر فوتبال از رفتار دموکراتیک کمتر استفاده می کنند. به نظر می رسد نوع رشته ورزشی و همچنین سطح تیم های ورزشی

موجب چنین تفاوتی در زمینه استفاده مربیان از سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک شده است و در سطوح حرفه‌ای مربیان در به‌کارگیری از سبک دموکراتیک احتیاط بیشتری به خرج می‌دهند (۴).

براساس یافته‌های پژوهش، مربیان تیم‌های موفق (چهار تیم اول) بیشتر از سبک رهبری آموزش و تمرین استفاده می‌کردند که با نتایج تحقیقات وستر و ویس (۱۹۹۱)، مرادی (۱۳۸۳)، ایچاس و کران (۱۹۹۳) و رنج (۲۰۰۲) نیز همخوان است (۸، ۲۵، ۳۴، ۳۹). این در حالی است که حسینی کشتان (۱۳۸۶) نشان داد مربیان تیم‌های موفق از رفتار دموکراتیک و حمایت اجتماعی بیشتر استفاده می‌کنند (۴). ایچاس و کران (۱۹۹۳) نیز دریافتند که در کنار رفتار آموزش و تمرین، رفتار حمایت اجتماعی نیز به بهبود عملکرد ورزشکاران و موفقیت تیمی منجر می‌شود (۲۵). در این پژوهش، با توجه به سطح مهارتی کم آزمودنی‌ها (دانشجویان ورزشکار)، به‌نظر می‌رسد، رفتار آموزش و تمرین مربیان اهمیت بیشتری دارد و شاید استفاده بیشتر از این سبک رهبری توسط مربیان موجب ارتقای عملکرد ورزشکاران و در نهایت موفقیت تیمی شود. بین سن بازیکنان و سبک‌های مربیگری مربیان و همچنین بین سن و سبک‌های مربیگری مربیان، رابطه معنی‌داری دیده نشد. در بین متغیرهای تعیین‌کننده رفتار مربیان (متغیرهای تیمی و ویژگی‌های مربی و بازیکنان)، سن بازیکنان عاملی مهم تلقی می‌شد. این یافته برخلاف نظر هرسی و بلانچارد (۹) و یافته‌های حسینی کشتان (۱۳۸۶) و شلدز و همکاران (۱۹۹۷) است (۴، ۳۶). اما به‌نظر می‌رسد به‌علت دامنه محدود سنی آزمودنی‌ها در این پژوهش (چون تفاوت سنی دانشجویان چشمگیر نبود و میانگین سنی بیشتر تیم‌ها نزدیک به هم بود)، این یافته به بررسی دقیق‌تری نیاز دارد.

نتایج پژوهش حاضر نشان داد بین انسجام گروهی (انسجام تکلیف، انسجام اجتماعی) و موفقیت تیم‌ها رابطه مثبت و معنی‌داری وجود ندارد. بون و بیتل (۱۹۹۷) نیز بین انسجام گروهی (تکلیف) و موفقیت تیمی ارتباط معنی‌داری مشاهده نکردند (۴). حسینی کشتان (۱۳۸۶) گزارش کرد بین انسجام تیمی (انسجام تکلیف - انسجام اجتماعی) تیم‌های ناموفق و کمتر موفق (تیم‌های اپیین و میانی جدول) حاضر در لیگ برتر فوتبال ایران تفاوت معنی‌داری وجود ندارد (۴). اما مارتنز و پیترسن (۱۹۷۱۹)، وستر و ویس (۱۹۹۱)، کارون و اسپینگ (۱۹۹۳)، ایچاس و کران (۱۹۹۳)، کارون و همکاران (۲۰۰۲)، رنج (۲۰۰۲) و هانگ (۲۰۰۴) گزارش کردند که انسجام تکلیف و اجتماعی (انسجام گروهی) به‌طور مثبت و معنی‌داری با عملکرد موفق ارتباط دارد (۱۵، ۱۷،

۲۵، ۲۸، ۳۰، ۳۴، ۳۹). مرادی (۱۳۸۳)، حسینی کشتان (۱۳۸۶)، سید گریوز (۱۹۹۸)، کارون، بری و آیس (۲۰۰۲) نیز در پایان فصل ضریب همبستگی بالایی بین افزایش انسجام گروهی و درصد پیروزی های یک تیم مشاهده کردند (۴، ۸، ۱۸، ۳۷). با این حال، گریو (۲۰۰۰) نشان داد که انسجام تأثیر ناچیزی بر عملکرد دارد و این عملکرد است که تأثیر قابل توجهی بر انسجام دارد و تیم های برنده از تیم های بازنده منسجم ترند (۴).

با بررسی نتایج این پژوهش و نتایج تحقیقات دیگر پژوهشگران، به نظر می رسد عواملی که موجب تغییرات سطوح انسجام گروهی می شوند، در تیم های دانشجویی تا حد زیادی متفاوت نیستند. یکی از این عوامل، سابقه حضور بازیکنان در کنار یکدیگر است که به طور معمول بیشتر تیم های دانشجویی به سرعت چهره عوض می کنند و بازیکنانشان جایگزین می شوند، همچنین اردوهای قبل از مسابقات در بیشتر تیم ها به یک اندازه و خیلی کوتاه مدت است. انتظار می رود سطوح انسجام گروهی این تیم ها (همچنین تیم های موفق و ناموفق) متفاوت نباشد. همچنین عوامل دیگری مانند میانگین سنی بازیکنان، فرهنگ بازیکنان، بزرگی و موقعیت تیم ها و غیره در بیشتر تیم های دانشجویی یکسان اند.

نتایج آزمون همبستگی کندال نشان داد که بین سبک های رهبری آموزش و تمرین، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام گروهی (انسجام تکلیف و انسجام اجتماعی) تیم ها ارتباط مثبت و معنی داری وجود دارد، در حالی که بین سبک رهبری آمرانه و دموکراتیک با انسجام گروهی ارتباط معنی داری وجود ندارد. حسینی کشتان (۱۳۸۶)، مرادی (۱۳۸۳)، شلدز و همکاران (۱۹۹۷)، چاو و بروس (۱۹۹۹) و روناین (۲۰۰۴) بین انسجام گروهی با سبک های رهبری آموزش و تمرین، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت، ارتباط مثبت و معنی دار و با سبک رهبری آمرانه ارتباط منفی و معنی داری گزارش کردند (۴، ۸، ۲۰، ۳۵، ۳۶). البته وستر و ویس (۱۹۹۱)، رنج (۲۰۰۲) و مورای (۲۰۰۶) بین سبک های رهبری آموزش و تمرین، دموکراتیک، حمایت اجتماعی و بازخورد مثبت با انسجام گروهی (انسجام تکلیف و اجتماعی) ارتباط مثبت و معنی داری گزارش کردند (۳۱، ۳۴، ۳۹). پیس و کوزاب (۱۹۹۴) نیز بین این سبک ها با انسجام تکلیف ارتباط مثبت و معنی دار و بین این سبک های رهبری با انسجام اجتماعی ارتباط معنی داری مشاهده نکردند (۳۳). نولان (۲۰۰۰) بین سبک رهبری بازخورد مثبت با انسجام اجتماع، بیچسن (۲۰۰۰) بین سبک رهبری تحول گرا با انسجام گروهی و هانک (۲۰۰۴) بین سبک رهبری کارزماتیک با انسجام گروهی ارتباط مثبت و معنی داری گزارش کردند (۱۲، ۲۸،

۳۲) اما کلاریک (۲۰۰۴) در پژوهشی روی بازیکنان دبیرستانی رشته‌های مختلف بین سبک رهبری مربیان و انسجام گروهی و رضایتمندی بازیکنان ارتباط معنی‌داری مشاهده نکرد (۴).

باتوجه به نتایج این تحقیق و نتایج تحقیقات دیگر پژوهشگران و همچنین براساس مدل مفهومی کارون (۱۹۸۲) و کارون و هاسنبلاس (۱۹۹۸)، سبک رهبری و رفتار مربیان یکی از عوامل مهم و اثرگذار بر انسجام گروهی است (۱۴، ۱۶). با این تفاسیر و باتوجه به نتایج به‌دست آمده از این پژوهش، رفتارهای حمایت اجتماعی، آموزش و تمرین و بازخورد مثبت مربیان به ترتیب ذکرشده موجب افزایش سطوح انسجام گروهی می‌شود. از این‌رو مربیانی که انسجام گروهی را عاملی مهم در موفقیت و یکپارچگی تیم برای رسیدن به اهداف تیمی و فردی می‌دانند، می‌توانند این رفتارهای مربیگری را به عنوان رفتاری که موجب افزایش انسجام گروهی می‌شود، بیشتر مورد توجه قرار دهند. همچنین مشخص شد رفتار آمرانه و دموکراتیک تأثیری بر انسجام گروهی تیم‌ها ندارند.

به‌طور کلی آنچه از نتایج این پژوهش و بررسی پژوهش‌های دیگر چنین برمی‌آید که رفتار مربیان و سبک مربیگری آنان پویایی گروه و به‌ویژه انسجام گروهی تیم‌ها را در هر سطح و رشته ورزشی تحت تأثیر قرار می‌دهد و حتی ممکن است به موفقیت و عملکرد تیمی بهتر منجر شود. اگرچه در این پژوهش ارتباط معنی‌داری بین انسجام گروهی و موفقیت تیمی یافت نشد اما حداقل به‌نظر می‌رسد که در شرایط بحرانی عملکرد تیم‌های منسجم کمتر لطمه می‌خورد. شایان ذکر است باتوجه به اهمیت بحث پویایی گروه و رفتار مربیان در تیم‌های ورزشی، پژوهش‌های بیشتری در این زمینه مورد نیاز است.

منابع و مأخذ

۱. انشل، مارک اچ. (۱۳۸۰). "روانشناسی ورزش، از تئوری تا عمل". ترجمه سیدعلی‌اصغر مسدد، انتشارات اطلاعات.
۲. جارویس، مت. (۱۳۸۴). "مربیگری و جامعه‌پذیری، نگرش بر ورزش از دیدگاه روان‌شناختی"، ترجمه مهناز مقیمی و همکاران، انتشارات تحقیق.

۳. جباری، غلامرضا و همکاران. (۱۳۷۹). "بررسی سبک رهبری، توانایی ها و نحوه عملکرد مربیان فوتبال باشگاه های دسته اول و دوم کشور (جام آزادگان)"، نشریه حرکت، شماره ۶، ص ۱۲۰ - ۱۰۳.
۴. حسینی کشتان، میثاق. (۱۳۸۶). "ارتباط بین سبک رهبری مربیان و انسجام تیمی تیم های فوتبال لیگ برتر ایران"، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه گیلان.
۵. فتحی، مهرداد. و همکاران. (۱۳۸۴). "ارتباط بین سبک های رهبری مربیان تیم های ملی کشتی جهان با میزان نگرش به موفقیت آنان"، نشریه علوم حرکتی و ورزش، جلد اول، شماره ۵، ص ۱۱۶ - ۱۰۱.
۶. لیث، لاری، ام. (۱۳۸۰). "مدیریت ورزشی"، ترجمه هاشم کوزه چیان، چاپ اول، تهران، انتشارات دانش افروز.
۷. مارتنز، رینر. (۱۳۸۵). "روانشناسی ورزشی، راهنمای مربیان"، ترجمه محمد خبیری، انتشارات بامداد کتاب.
۸. مرادی، محمدرضا. (۱۳۸۳). "بررسی ارتباط بین سبک رهبری مربیان با انسجام گروهی بازیکنان در تیم های بسکتبال لیگ برتر باشگاه های کشور"، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی و علوم ورزشی، دانشگاه تربیت مدرس تهران.
۹. هرسی، اول. بلانچارد، کنت. (۱۳۷۸). "مدیریت رفتار سازمانی، استفاده از منابع انسانی". ترجمه قاسم کبیری، انتشارات ماجد.
۱۰. یوسفی پاسکه، مریم. (۱۳۸۶). "ارتباط سبک های رهبری مربیان با جو انگیزشی در تیم های ورزشی بانوان"، پایان نامه کارشناسی ارشد، رشته تربیت بدنی، دانشگاه شمال.

11. Alfermann, Dorothee, Lee, J., Martin, J., Wurth, Sabine, (2005). "Perceived leadership behavior and motivational climate as antecedents of adolescent athletes skill development, *Athletic insight*", the online journal of sport psychology.

12. Beauchsen, Sarah M, (2000). "Leadership and cohesion: an analysis of trends in a woman's high school lacrosse team". [http://www.google.com/advanced search/leadership and team cohesion](http://www.google.com/advanced_search/leadership_and_team_cohesion)
13. Bennett, Gregg, Maneual, Mark. (2000). "Leadership style of Dixie youth baseball coaches". *Research quarterly for exercise and sport*, Vol. 71, No. 1, PP: 243-256.
14. Carron, A.V., (1982). "Cohesiveness in sport groups: interpretations and considerations". *Journal of sport psychology*, Vol. 4, PP: 123-138.
15. Carron, A.C., Brawle, L., Widmeyer, W., (1998). "The measurement of cohesiveness in sport groups, advancements in sport and exercise psychology measurement". [http://www.google.com/advanced search/ Fitness information tehcnology/ team cohesion](http://www.google.com/advanced_search/Fitness_information_tehcnology/team_cohesion).
16. Carron, A.V., and Spink, K.S. (1993). "Team building in an exercise setting". *The sport psychology*, Vol. 7, PP:8-18.
17. Carron, A.V., Bry, S.R., Eys, M.A. (2002). "Team cohesion and team success in sport". *Journal of sport science*, Vol. 20, Iss. 2, PP: 119-26.
18. Carron, A.V., Colman, M.M. Wheeler, J., Stevens, D., (2002). "Cohesion and performance in sport: a meta analysis". *Journal of sport and exercise psychology*, Vol. 24, Iss. 2, PP: 168-188.
19. Carron, A.V., Hausenblas, H., (1998). "Group Dynamics in sport" (2th edition), [http://www.google.com/advanced search/Fitness information technology/ team cohesion](http://www.google.com/advanced_search/Fitness_information_technology/team_cohesion).
20. Chaw, M., Bruce, H., (1999). "Leadership and cohesion in sport teams". *Journal of sport psychology*, Vol. 10, PP: 102-111.
21. Chelladurai, P., Saleh, S., (1980). "Dimensions of leader behavior in sports: development of a leadership scale". *Journal of sport psychology*, Vol. 2, PP: 34-35.

22. Chelladurai, P. (1990). "Leadership in sports": A review journal of sport and exercise psychology. Vol. 21, PP:328-354.
23. Chelladurai, P., Riemer, H.A.; (1995). "Leadership and satisfaction in athletics". Journal of sport and exercise psychology, Vol. 17, PP:276-293.
24. Dexter, Davis, J., (2002). "An analysis of the perceived leadership styles and levels of satisfaction of selected Junior Collage athletic directors and head coaches". The sport journal, Vol. 5, Iss. 2.
25. Eichas, Tyler, M., Krane, Vikki, (1993). "Relationship among perceived leadership styles, member satisfaction and team cohesion in high school basketball players". Research quarterly for exercise and sport, Vol. 64, PP: 243-256.
26. Gardner, D.E., Shields, D.L., Bredemeir, B., and Bostrom, A. (1996). "The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among Basball and Softball palyers". The sport psychology, Vol. 10, PP:367-381.
27. Grieve, Frederick G., (2000). "An experimental examination of the cohesion – performance relationship in an interactive team sport". Journal of applied sport psychology, Vol. 12, PP: 219-235.
28. Huang, Yen – Hsiang, (2004). "The effectiveness of charismatic leadership and support toward team behavior and cohesion". Research quarterly for exercise and sport, Vol. 75, Iss. 1, PP: 243-256.
29. Joaquin, Dosil, J., (2006). "The sport psychologist's handbook, a guide for sport – specific performance enhancement". John wiley and sons Ltd, the atrium, southern gate, chichester, west Sussex, England.
30. Martens, R. and Peterson, J. A. (1971). "Group cohesiveness as a determinant of success and member satisfaction in team performance". International review of sport sociology, Vol. 6, PP:46-61.

31. Murray, Nicholas P., (2006). "The differential effect of team cohesion and leadership behavior in high school sports". *Individual differences research*, Vol 4, Iss. 4, PP: 216-225.

32. Nolan, Olivia et al. (2000). "The relationship between perceived coaching behaviors and team cohesion among school age cricketers in Australian setting". <http://www.google.com/advanced search/Leadership and team cohesion>.

33. Peace, D.G., Kozub, S.A., (1994). "Perceived coaching behaviors and team cohesion in high school girl's basketball teams". *Journal of sport and exercise psychology*, Vol. 16, PP: 83-85.

34. Rang, Catharine O., (2002). "The relationship between group cohesion and leadership style and win / loss record in collegiate soccer player". *Unpublished Thesis, San Diego State university, USA*.

35. Ronayne, Lindsay Seana, (2004). "Effects of coaching behaviors on team dynamics: how coaching behaviors, influence team cohesion and collective efficacy over the course of a season", *master of science in sport studies, physical education, health and sport studies, Miami University*.

36. Shields, David Lyle light and et al. (1997). "The relationship between leadership behaviors and group cohesion in team sports". *Journal of psychology*", Vol. 131, Iss. 2, PP: 196-210.

37. Sidgreavs. D., Johnson, C.A., Colman, M., Bostrom, A., (1998). "The psychological effects of victory and defeat on team cohesion". *Journal of sport and exercise psychology*, Vol. 25, PP: 364-371.

38. turman, P.D. (2003). "Coaches and cohesion: the impact of coaching techniques on team cohesion in the small group setting". *Journal of sport behavior*, Vol. 26, PP:86-103.

39. Wester, K.R., Weiss, M.R., (1991). "The relationship between perceived coaching behaviors and group cohesion in high school football teams". *The sports psychologist*, Vol. 5.